

“ALKIMYOGAR” ASARIDA ORZU VA TAQDIR G‘OYASI

Pedagogika va ijtimoiy fanlar fakulteti
Filologiya va tillarni o‘qitish: o‘zbek tili
11.25 guruh 1-kurs talabasi
Sobirova Oydina Nurali qizi
Filologiya va tillarni o‘qitish
kafedrasini o‘qituvchisi
Jumayev Ilhom

Annotatsiya. Ushbu maqolada braziliyalik yozuvchi Paulo Coelhoing “The Alchemist” asarida orzu va taqdir g‘oyalarining badiiy talqini tahlil qilinadi. Asarda insonning o‘z orzulariga erishish yo‘lida duch keladigan sinovlari, ichki kurashlari va taqdir bilan bog‘liq qarashlari yoritiladi. Shuningdek, asarda “Shaxsiy afsona” (Personal Legend) tushunchasi orqali insonning hayotdagi maqsadi va unga erishish zarurati ochib beriladi. Tadqiqot natijasida asar orzu va taqdir o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlikni ifodalovchi muhim falsafiy manba ekanligi aniqlanadi.

Kalit so‘zlar: orzu, taqdir, Shaxsiy afsona, ramziylik, falsafa, sayohat, motivatsiya

Аннотация. В данной статье анализируются идеи мечты и судьбы в произведении Пауло Коэльо «Алхимик». Рассматриваются испытания, внутренние переживания человека на пути к своей мечте, а также философия судьбы. Особое внимание уделяется концепции «Личной легенды». В результате исследования установлено, что произведение отражает глубокую связь между мечтой и судьбой.

Ключевые слова: мечта, судьба, личная легенда, символизм, философия

Annotation. This article analyzes the ideas of dreams and destiny in Paulo Coelho’s novel *The Alchemist*. It explores the challenges, inner struggles, and philosophical views of destiny faced by a person in achieving their dreams. Special attention is given to the concept of the “Personal Legend.” The study concludes that the novel reflects a deep connection between dreams and destiny.

Keywords: dream, destiny, Personal Legend, symbolism, philosophy

“Alkimyogar” asari jahon adabiyotida insonning o‘z orzulariga intilishi va taqdirini anglash jarayonini falsafiy jihatdan yoritib beruvchi muhim asarlardan biri hisoblanadi. Asarda bosh qahramon Santyagoning sayohati orqali inson hayotidagi eng muhim savollar — “Men kimman?”, “Mening maqsadim nima?” kabi masalalar ochib beriladi. Asarning markaziy g‘oyasi — har bir insonning o‘ziga xos orzusi, ya’ni “Shaxsiy afsonasi” mavjudligi va unga erishish hayotning asosiy maqsadi ekanligidir. Yozuvchi bu fikrni ramziy obrazlar, voqealar va dialoglar orqali ifodalaydi. Santyagoning cho‘ponlik hayotidan chiqib, noma’lum yo‘lga otlanishi uning ichki uyg‘onishi va o‘z taqdirini izlash jarayonining boshlanishidir. Bu yerda orzu insonni harakatga undovchi kuch sifatida talqin qilinadi, taqdir esa ushbu harakatni yo‘naltiruvchi omil sifatida namoyon bo‘ladi.

Asarda orzu va taqdir o‘rtasidagi munosabat murakkab va chuqur falsafiy mazmunga ega. Yozuvchi ta’kidlashicha, inson chin yurakdan nimanidir istasa, butun borliq unga yordam beradi. Bu g‘oya orqali taqdir passiv hodisa emas, balki insonning o‘z intilishlari bilan shakllanadigan jarayon ekanligi ko‘rsatiladi. Santyagoning yo‘lida uchraydigan qiyinchiliklar — firibgarlar, yo‘qotishlar, qo‘rquv va shubhalar — uning orzusiga sodiqligini sinovdan o‘tkazadi. Shu orqali yozuvchi orzuga erishish oson emasligini, buning uchun sabr, jasorat va ishonch zarurligini ko‘rsatadi. Taqdir esa bu jarayonda insonni sinovlar orqali tarbiyalaydi va uni maqsadiga yaqinlashtiradi. Asarda uchraydigan alkimyogar obrazi esa donishmandlik va ruhiy yetuklik timsoli bo‘lib, u Santyagoga o‘z yuragini tinglashni, qo‘rquvni yengishni va o‘z yo‘lidan qaytmaslikni o‘rgatadi. Bu esa taqdirni anglash uchun inson avvalo o‘z ichki dunyosini tushunishi kerakligini anglatadi.

Shuningdek, asarda ramziylik muhim o‘rin tutadi. Sahro — inson hayot yo‘li, xazina — orzu, sayohat esa hayotning o‘zi sifatida talqin qilinadi. Bu ramzlar orqali yozuvchi oddiy voqealarni chuqur falsafiy mazmunga ega umumlashmaga aylantiradi. Orzu insonni o‘zgartiradi, uni yetuklikka olib boradi, taqdir esa bu o‘zgarish jarayonini boshqaradi. Asarning yakunida Santyagoning asl xazina o‘z yurtida ekanligini anglab yetishi esa muhim falsafiy xulosani beradi: inson ba’zan o‘z baxtini uzoqlardan izlaydi, aslida esa u

o‘ziga yaqin joyda bo‘ladi. Bu esa orzu va taqdir o‘rtasidagi uyg‘unlikni yanada chuqurroq ochib beradi.

Asarning psixologik jihati ham muhim ahamiyatga ega. Santyagoning ichki kechinmalari, qo‘rquvlari va qaror qabul qilish jarayoni real hayotdagi inson ruhiyatiga juda yaqin tasvirlangan. Bu esa o‘quvchiga o‘zini qahramon o‘rnida tasavvur qilish imkonini beradi. Natijada asar nafaqat badiiy, balki motivatsion va tarbiyaviy ahamiyatga ham ega bo‘ladi.

“Alkimyogar” asarida orzu va taqdir g‘oyalarining talqini yanada chuqurroq ko‘rib chiqilganda, bu ikki tushuncha o‘zaro qarama-qarshi emas, balki bir-birini to‘ldiruvchi falsafiy kategoriyalar sifatida namoyon bo‘lishi kuzatiladi. Asarda orzu insonning ichki chaqiruvi, ruhiy ehtiyoji va mavjudlik ma’nosini anglash vositasi sifatida talqin qilinadi, taqdir esa ushbu ichki intilishning tashqi voqelikdagi aksidir. Ya’ni insonning chin dildan istagi uning hayot yo‘lini belgilaydi, shu orqali taqdir ham inson faoliyati bilan uzviy bog‘liq holda shakllanadi. Bu g‘oya orqali muallif fatalistik qarashlarni rad etib, insonni o‘z hayotining faol yaratuvchisi sifatida tasvirlaydi. Shu nuqtai nazardan qaraganda, Santyagoning sayohati oddiy sarguzasht emas, balki o‘zlikni anglash va mavjudlik mohiyatini kashf etish jarayonidir.

Asarda “belgilar tili” (language of signs) tushunchasi muhim ahamiyat kasb etadi. Santyago yo‘l davomida turli belgilarni kuzatadi va ularni talqin qilish orqali to‘g‘ri qarorlar qabul qiladi. Bu belgilar aslida taqdirning inson bilan muloqot qilish shakli sifatida tasvirlanadi. Muallif shu orqali inson hayotida tasodif degan tushuncha nisbiy ekanligini, har bir voqea ma’lum ma’noga ega ekanligini ilgari suradi. Belgilarni to‘g‘ri anglash esa insonning ichki sezgi va ruhiy yetukligiga bog‘liq. Demak, taqdirni anglash uchun inson tashqi olamni emas, avvalo o‘z ichki dunyosini tushunishi zarur.

Shuningdek, asarda qo‘rquv fenomeni orzu va taqdir o‘rtasidagi eng katta to‘siq sifatida talqin qilinadi. Santyago ko‘plab vaziyatlarda qo‘rquv bilan yuzma-yuz keladi: noma’lumlikdan qo‘rquv, muvaffaqiyatsizlikdan qo‘rquv, yo‘qotishdan qo‘rquv. Muallifning ta’kidlashicha, aynan qo‘rquv insonni o‘z orzusidan voz kechishga majbur qiladi va shu orqali u o‘z taqdirini amalga oshirish imkoniyatidan mahrum bo‘ladi. Shu

sababli asarda qo‘rquvni yengish — bu nafaqat psixologik, balki falsafiy zarurat sifatida ko‘rsatiladi. Santyagoning har bir muvaffaqiyati uning qo‘rquvni yengganligi bilan bog‘liq bo‘lib, bu jarayon uning ruhiy o‘shini ta‘minlaydi.

Asarda sevgi ham orzu va taqdir g‘oyalarini to‘ldiruvchi muhim element sifatida namoyon bo‘ladi. Fotima obrazi orqali ifodalangan sevgi Santyagoni to‘xtatmaydi, aksincha uni o‘z maqsadiga erishishga undaydi. Bu yerda muallif haqiqiy sevgi insonni cheklamasligini, balki uni rivojlantirishini ko‘rsatadi. Sevgi va orzu o‘rtasidagi uyg‘unlik inson hayotining mukammalligini ta‘minlaydi. Shu bilan birga, bu g‘oya taqdirning insoniy munosabatlar bilan ham chambarchas bog‘liqligini anglatadi.

“Alkimyogar” asarida yana bir muhim tushuncha — bu “koinot ruhi” (Soul of the World) g‘oyasidir. Ushbu tushuncha orqali muallif barcha mavjudotlar o‘zaro bog‘liq ekanligini, insonning har bir harakati umumiy borliqqa ta‘sir ko‘rsatishini ta‘kidlaydi. Demak, inson o‘z orzusiga intilar ekan, u nafaqat o‘z hayotini, balki butun borliqni o‘zgartirish jarayonida ishtirok etadi. Bu esa orzu va taqdir g‘oyalarini global, kosmik darajaga olib chiqadi.

Asarda vaqt tushunchasi ham o‘ziga xos talqin qilinadi. Santyagoning sayohati davomida vaqt chiziqli emas, balki ma‘naviy o‘sh bilan o‘lchanadi. Har bir tajriba, har bir uchrashuv uning ruhiy kamolotiga xizmat qiladi. Bu esa shuni anglatadiki, taqdirni amalga oshirish jarayoni vaqt bilan emas, balki insonning ichki o‘zgarishi bilan belgilanadi. Shu jihatdan qaraganda, orzuga erishish yo‘li uning natijasidan ham muhimroq bo‘lib qoladi.

Bundan tashqari, asarda moddiy va ma‘naviy boylik o‘rtasidagi qarama-qarshilik ham yoritiladi. Santyago boshida xazinani moddiy boylik sifatida izlaydi, biroq sayohat davomida u haqiqiy boylik bilim, tajriba va ruhiy yetuklik ekanligini anglaydi. Bu esa orzu tushunchasining evolyutsiyasini ko‘rsatadi: inson dastlab tashqi maqsadlarga intiladi, keyinchalik esa ichki ma‘no va ruhiy boylikni anglay boshlaydi. Shu orqali muallif taqdirning asl mohiyati insonning o‘zini topish jarayoni ekanligini ko‘rsatadi.

Asarning yana bir muhim jihati — bu uning universalligi. Unda ko‘tarilgan g‘oyalar millat, din yoki hudud bilan cheklanmaydi. Har bir inson o‘z hayotida ma‘lum bir orzuga

ega va uni amalga oshirish yoʻlida turli toʻsiqlarga duch keladi. Shu sababli asar keng auditoriya uchun tushunarli va yaqin hisoblanadi. Bu esa uning jahon adabiyotidagi oʻrnini mustahkamlaydi.

Lingvistik jihatdan asar sodda, ammo chuqur maʼnoga ega til bilan yozilgan. Muallif murakkab falsafiy gʻoyalarni oddiy va tushunarli iboralar orqali ifodalaydi. Bu esa asarning keng omma tomonidan qabul qilinishiga sabab boʻlgan muhim omillardan biridir. Shu bilan birga, asarda koʻplab ramziy ifodalar mavjud boʻlib, ular matnning semantik qatlamini boyitadi.

Psixologik nuqtai nazardan qaraganda, Santyagoning obrazi insonning ichki rivojlanish modelini ifodalaydi. U oddiy choʻpondan oʻz hayot maʼnosini anglagan shaxsga aylanish jarayonini bosib oʻtadi. Bu esa insonning oʻz ustida ishlashi, tajriba orttirishi va xatolardan saboq chiqarishi orqali kamolotga erishishini koʻrsatadi.

Xulosa sifatida aytish mumkinki, “Alkimyogar” asarida orzu va taqdir gʻoyalari inson hayotining asosiy falsafiy kategoriyalari sifatida talqin qilinadi. Orzu insonni harakatga undovchi ichki kuch boʻlsa, taqdir ushbu harakatning yoʻnalishini belgilovchi tashqi omildir. Ularning uygʻunligi esa insonning haqiqiy baxt va maʼnaviy yetuklikka erishishida hal qiluvchi rol oʻynaydi. Shu sababli asar nafaqat badiiy, balki chuqur falsafiy va psixologik ahamiyatga ega boʻlib, u har bir oʻquvchini oʻz hayoti haqida chuqur oʻylashga undaydi.

“Alkimyogar” asarida orzu va taqdir gʻoyalari oʻzaro uzviy bogʻliq holda talqin qilinadi. Orzu insonni harakatga undovchi kuch boʻlsa, taqdir uning yoʻlini shakllantiruvchi omildir. Asar insonni oʻz orzulariga ishonishga, qoʻrquvlarni yengishga va hayotdagi oʻz oʻrnini topishga undaydi. Shu sababli ushbu asar nafaqat adabiy, balki chuqur falsafiy va hayotiy ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Paulo Coelho. (1993). *The Alchemist*. HarperCollins.
2. Paulo Coelho. (2004). *Eleven Minutes*. HarperCollins.
3. Paulo Coelho. (2011). *Aleph*. HarperCollins.

4. Paulo Coelho. (1997). *Brida*. HarperCollins.
5. Harold Bloom. (2000). *How to Read and Why*. Scribner.
6. Northrop Frye. (1957). *Anatomy of Criticism*. Princeton University Press.
7. Joseph Campbell. (1949). *The Hero with a Thousand Faces*. Princeton University Press.